

EXPUNERE DE MOTIVE

Libertatea în comerț și, în general, libertatea de întreprindere, nu pot echivala cu scutirea comercianților de a se supune unor norme juridice privind evidențierea, instrumentalizarea și regularitatea plăților din operațiunile lor, norme concepute pentru a asigura circuite financiare sănătoase.

Din păcate, odată cu intenția manifestată de primul guvern ales democratic în România de trecere de la sistemul economic etatizat la cel al economiei de piață, un fenomen numit ” blocaj financiar” și-a făcut loc din ce în ce mai mult în economia românească.

Comercianții români au început să resimtă, pe lângă celelalte probleme cu care se confruntă în economie, progresiv, efectele negative ale lipsei de lichidități determinate de neîncasarea contravalorii produselor livrate, lucrărilor executate sau serviciilor prestate între ei sau în raporturile cu instituțiile publice.

În perioada de aproximativ 11 ani scursă după decembrie 1989 au existat tentative de deblocare financiară a sistemului economic românesc. Toate, însă, fără excepție, au fost un eșec.

După o scurtă perioadă de acalmie, de semne de revigorare a sistemului, blocajul financiar se reinstaura în economie cu și mai mare intensitate.

Astăzi acest blocaj reprezintă o valoare de aproximativ 240.000 miliarde lei.

Acest fapt a fost posibil întrucât de fiecare dată acțiunea de deblocare financiară a economiei a fost îndreptată asupra efectelor fenomenului și niciodată asupra cauzelor care îl regenerau.

Cu toate că aceste cauze au fost și sunt cunoscute, voința politică nu a fost atât de puternică și clară, încât să determine prin lege statornicirea unor relații comerciale și financiare între comercianți sau între aceștia și instituțiile publice, astfel încât să se elimine și apoi să se prevină cauzele care determină apariția blocajului financiar în economie.

După eșecurile înregistrate în încercările anterioare de deblocare financiară a sistemului economic, acesta a fost lăsat să funcționeze liber în speranța că se va autoregla, iar cei care produc marile dezechilibre financiare în sistem vor fi eliminați în mod automat.

Practica a demonstrat însă că tocmai comercianții care determină blocarea financiară a sistemului sunt și cei mai mari și, de cele mai multe ori, cei mai puternici, astfel încât ei pot funcționa o perioadă îndelungată

într-un astfel de sistem, iar cei eliminați sunt comercianții mici sau mijlocii, care au intrat în relații comerciale directe sau într-un anumit lanț cu comercianții mari.

Astfel s-a întâmplat că numai în perioada ultimilor 4 ani și-au încetat activitatea un număr de peste 180.000 de întreprinderi mici și mijlocii, ca urmare a imposibilității continuității activității într-un sistem economic, care nu le permitea să-și încaseze banii pentru produsele livrate, lucrările executate sau serviciile prestate.

Comercianții, disperați de ineficiența acțiunilor de deblocare financiară a sistemului economic, au utilizat un sistem ad-hoc de compensare reciprocă sau în lanț a datoriilor cu creanțele, care a determinat, pe de o parte, ocolirea sistemului bancar românesc pentru o parte însemnată din valoarea de plată – încasare, iar, pe de altă parte, un sistem haotic de circulație a documentelor de compensare, care reprezentau și documente justificative de înregistrare în contabilitate. Mai mult decât atât, acest fenomen al compensărilor a alimentat economia subterană prin apariția speculanților cu ordine de compensare schimbate pe bani, al căror profit merge până la 30% din valoarea nominală a compensării.

Acest fapt a devenit posibil, întrucât comercianții care au nevoie acută de bani sunt dispuși oricând să renunțe la anumite procente din valoarea ordinului de compensare în favoarea unui speculant care îi acordă bani cash, în schimbul preluării creanței la valoarea ei nominală. Au apărut în economia românească chiar societăți comerciale care se ocupă exclusiv de astfel de tranzacții.

Pe fundalul acestor aspecte a apărut O.U.G. nr. 77/1999 privind unele măsuri pentru prevenirea incapacității de plată, care își propune să controleze sistemul haotic al compensărilor din economie, numind în acest scop un organism din cadrul Ministerului Industriei și Comerțului, Institutul de Management și Informatică, și care a primit și atribuții în ceea ce privește compensarea obligațiilor cu creanțele agenților economici.

O.U.G. nr.77/1999, cu modificările ulterioare, cât și normele de aplicare au stabilit un formular tipizat comun pe economie care să fie utilizat, potrivit unor plafoane valorice, direct de către comercianți sau prin intermediul Institutului de Management și Informatică. Procedul nu a eliminat cauzele blocajului financiar și nu a limitat în nici un fel extinderea acestuia. Mai mult, el nu a venit în nici un fel în sprijinul comercianților prin a ușura munca acestora în lanțul de compensare, întrucât ordinele de compensare tipizate circulă numai în original, astfel încât o parte din salarii unei societăți sunt în permanență într-un du-te-vino în toate colțurile țării pentru obținerea semnăturilor pe lanțul de compensare.

Ordinele de compensare gestionate de Institutul de Management și Informatică se acordă numai la sediul din București al acestuia și numai când toți beneficiarii acestora din lanțul de compensare sunt prezenți, cu împuternicirile și ștampila unității, pentru semnătură. Trebuie menționat aici că o parte din țările aparținând Europei de Sud-Est și-a rezolvat cu succes problema blocajului financiar, una din măsurile stabilite de guvernele acestor state a fost aceea a interdicției efectuării compensărilor fără instrumente bancare. S-a pornit de la premisa că moneda reprezintă în schimburile comerciale ceea ce reprezintă sângele pentru organismul uman. Dovada cea mai bună o reprezintă economia Poloniei, care a renunțat de mult la sistemul compensărilor în relațiile comerciale, iar această țară înregistrează creșteri economice semnificative, an de an.

Față de acest sistem de compensări inefficient și costisitor, propunem o inițiativă legislativă care operează numai cu instrumente legale de plată și care este menită să reinstaureze puterea circulatorie a monedei naționale în relațiile comerciale, să stopeze incapacitatea de plată a comercianților și să prevină apariția blocajului financiar.

Inițiativa legislativă își propune să reinstaureze în economia românească disciplina financiară în relațiile comerciale dintre toți comercianții sau dintre aceștia și instituțiile publice de orice fel.

Pentru considerentele de mai sus am elaborat prezenta inițiativă legislativă, pe care o supunem spre adoptare Parlamentului României.

Inițiatori,
Senator Horga Vasile
Senator Mihail Lupoi
Senator Nicolae Pătru